

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

HAKA

Eesti Hariduse
Kvaliteediagentuur

Üldhariduskoolide eneseanalüüsi juhend

2025

Eneseanalüüsi juhend on loodud kvaliteedihindamises osalevate koolide ja neid toetavate mentorite jaoks, mis aitab kaasaeneseanalüüsi koostamisele.

Juhend on loodud projekti "Töenduspõhise ja õppija arengut toetava kvaliteedijuhtimise edendamine üldhariduses" raames ja Euroopa Liidu ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kaasrahastuse toel.

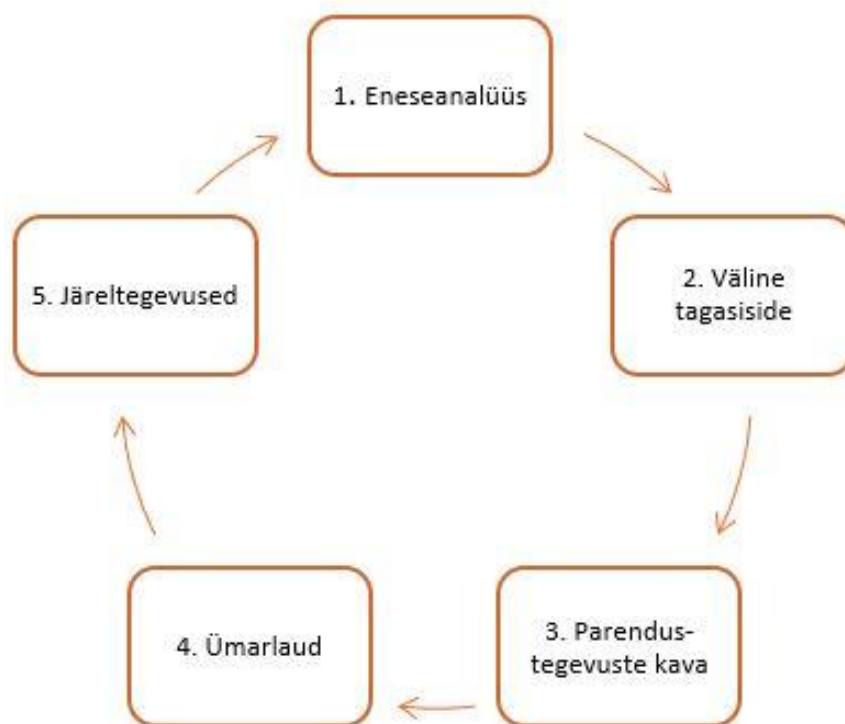

Sisukord

1 Eneseanalüüs kvaliteedihindamises.....	3
1.1 Mis on eneseanalüüs?.....	4
1.2 Kuidas eneseanalüüsi koolis läbi viia?	5
1.3 Keda eneseanalüüsi protsessi kaasata?.....	5
1.4 Abiks eneseanalüüsi protsessi planeerimisel.....	6
2 Eneseanalüüsi aruande koostamine	7
2.1 Üldosa.....	7
2.2 Analüüs kriteeriumite ja suuniste lõikes.....	8
2.3 Hea eneseanalüüsi tunnused.....	9
2.4 Eneseanalüüsi näidisvorm	10

1 Eneseanalüüs kvaliteedihindamises

Kvaliteedihindamise eesmärk on võimestada õppeasutusi iga õppija arengut toetava õpikeskkonna pideval ja tõenduspõhisel kujundamisel. Kvaliteedihindamine (vt Joonis 1) koosneb õppeasutuse eneseanalüüsist, väliste ekspertide tagasisidest, parendustegevuste kava koostamisest, ühisest arutelust (ümarlaud) ja järeltegevustest.

Joonis 1. Kvaliteedihindamise mudel.

1. **Eneseanalüüs.** Õppeasutus analüüsib enda arengut kokku lepitud kvaliteedikriteeriumite ja suuniste alusel.
2. **Väline tagasiside.** HAKA poolt valitud eksperdid annavad edasiviivat tagasisidet õppeasutuse eneseanalüüsile sh eneseanalüüsis välja toodud tugevustele ja kitsaskohtadele. Tagasiside andmiseks aluseks on kooli eneseanalüüsi ja kahepäevane koolikülustus, kus välised eksperdid vestlevad kooli esindajate ja kooliga seotud sihtrühmadega. Selle põhjal kirjutavad eksperdid hindamisaruande.
3. **Parendustegevuste kava.** Kooli meeskond lepib omavahel kokku, mis on need eneseanalüüsist lähtuvad parendusvajadused ja hindamisaruandest tulenevad arenguvõimalused ja soovitused, mida kool prioritseerib ja millega kool hakkab tegelema. Parendustegevuste kava periood sõltub seatud eesmärkidest ja tegevuste

iseloomust, kuid tavaliselt hõlmab see ühe kuni viie aasta pikkust vahemikku. Selle põhjal koostab kool ümarlauaks esialgse parendustegevuste kava.

4. **Ümarlaud.** Kooli parendustegevuste kava arutelu toimub ümarlaual koos ekspertide, pidajaga ja HAKA esindajatega. Parendustegevuste kava põhineb eneseanalüüsis välja toodud parendusvajadustel ja hindamismeeskonna poolt koostatud hindamisaruandes esitatud arenguvõimalustel ja soovitud. Arutelu tulemusena lepivad kooli ja pidaja esindajad kokku tegevustes, mis aitavad koolil kitsaskohti parandada ja tugevusi edasi arendada.
5. **Järeltegevused.** Kool saab parendustegevuste kava abil täiendada oma kooli arengukava. Juhul, kui kool on uue arengukava koostamise etapis, siis on koolil võimalus kokkulepitud tegevused võtta aluseks uue arengukava loomisel. Kui erinevate koolide parendustegevuste kavades hakkavad välja joonistuma sarnased vajadused ja tegevused, on võimalik kohalikul tasandil või HAKA eestvedamisel konkreetsete teemade aruteludega ühiselt jätkata.

Ekspertide soovitusel on koolil pärast kvaliteedi hindamise lõpetamist võimalus siseneda arendusprogrammi, millest saab lähemalt lugeda [siit](#).

Üldhariduse kvaliteedihindamise läbiviimise protsess ning põhimõtted on kirjas [kvaliteedihindamise juhendis](#).

1.1 Mis on eneseanalüüs?

Eneseanalüüs loob õppeasutusele võimaluse ennast ja oma arengut regulaarselt analüüsida, selgitada tõenduspõhiselt välja oma peamised tugevused ja kitsaskohad ning kavandada nende põhjal uusi tegevusi. Kvaliteedihindamise raames tehtav **eneseanalüüs põhineb kvaliteedikriteeriumitel**.

Iga kriteeriumit aitavad lahti selgitada suunised. Lisaks suunistele on välja pakutud ka valik **tõendeid, mida võib, aga ei pea antud kriteeriumi juures analüüsima**. Tõendite osas on koolil vabadus, millised tõendid on tal juba olemas ning mida oleks tulevikus vaja koguda või seirata. Tõendite seire kaudu saab õppeasutus informatsiooni, kuidas ühe või teise kriteeriumi täitmine on edenenud.

Kriteeriumite analüüsimisel tuleb käsitleda kõiki suuniseid. Koolil on võimalus suuniseid lisada lähtuvalt kooli eripäradest. Kui kool otsustab mõnda suunist analüüsis mitte käsitleda, peab põhjendus olema lisatud eneseanalüüsi aruandesse.

Kvaliteedihindamise kriteeriumid, suunised ja tõendid, mille alusel kool saab end analüüsida, on leitavad [„Kvaliteedihindamise kriteeriumid, suunised ja tõendid”](#) dokumendist.

1.2 Kuidas eneseanalüüsi koolis läbi viia?

Kvaliteedihindamise läbiviimine võimaldab koolil arendada ja juurutada läbivalt teemasid ja põhimõtteid, mis on kvaliteedikriteeriumides kirjeldatud. Eneseanalüüsi koostamine, jagamine ning kommunikatsioon peaks toimuma viisil, et kõik töötajad ja lähimad partnerid mõistavad selle töö sisu ja tähtsust ning oma osa selles. Erinevate inimeste kaasamine aitab luua ühist arusaama, millised on organisatsiooni tugevused ja väljakutsed ning seeläbi mõista parendustegevuste olulisust. Selline lähenemisviis soodustab ühiste eesmärkide saavutamist aidates tugevdada õppetöö üldist kvaliteeti ja õpikeskkonda.

Eneseanalüüsi tegemiseks on õppeasutusel aega umbes 22 nädalat. See eeldab head planeerimist ja protsessi juhtimist.

Eneseanalüüsiga alustades:

- 1) leppige kokku, kes on koolis protsessi eestvedajaks;
- 2) moodustage juhtmeeskond, kes eestvedajat sellel teekonnal toetab;
- 3) jaotage juhtmeeskonnas ülesanded ja rollid;
- 4) kaardistage peamised huvirühmad, keda eneseanalüüsi tegemisse kaasatakse (vt ka peatükk 1.3);
- 5) pange paika olulisemad vahetähtajad ning tegevused, mis aitavad õigeks ajaks eneseanalüüsiga valmis saada;
- 6) mõelge läbi kommunikatsioon ja erinevate koolipere liikmete ning huvirühmade kaasamise viisid (arutelud, kirjaliku tagasiside küsimine jms);
- 7) mõelge, milliseid tegevusi on eneseanalüüsi kirjutamise perioodil võimalik ära jätta või edasi lükata, et vabastada aega eneseanalüüsi koostamiseks;
- 8) soovi korral on eneseanalüüsi protsessis toena kasutada HAKA mentorit. Sellisel juhul leppige omavahel kokku kuidas ja mis viisil mentor eneseanalüüsi tegemist toetab.

1.3 Keda eneseanalüüsi protsessi kaasata?

Kooli tegevuse, tulemuste ja eesmärkide analüüsimine ning eneseanalüüsi aruande kirjutamine eeldab **koostööd erinevate huvirühmadega**. Õppeasutus võibab kvaliteedihindamisest enim, kui lisaks juhtmeeskonnale puutuvad protsessiga kokku võimalikult paljud kooli töötajad ja koolivälised partnerid.

Väga oluline on õppijate **sisuline kaasamine** protsessi, et saada teada õppijate vaateid neid puudutavate kriteeriumite ja suuniste osas. Õppijaid puudutavad teemad on oluline

nendega läbi arutada ja anda hiljem tagasisidet, kuidas nende poolt antud sisendit on eneseanalüüsis arvestatud.

Samuti on tähtis kaasata kooli **hoolekogu** ja **vanemate esindajaid** ning **muid olulisi sihtrühmi**, kes igapäevase koolieluga kokku puutuvad ning kelle käitumine ja tegutsemine omab mõju kooli tegevustele. Näiteks võivad nendeks olla lähedal asuv huvikool või lasteaed.

Õppeasutus areneb koostöös pidajaga. Seega on eneseanalüüsi protsessi oluline kaasata **pidaja**, kellega koos lepitakse kvaliteedihindamise tsükli lõpus kokku parendustegevuste kava. Kool võib pidajalt koguda sisendit nii aruande kirjutamise käigus, kui ka kaasata pidajat protsessi lõppjärgus, et pidajal tekiks võimalus enda kommentaarid eneseanalüüsi aruandele lisada.

1.4 Abiks eneseanalüüsi protsessi planeerimisel

Eneseanalüüs aitab koolil hinnata oma tegevusi, seada eesmärgid ja toetada koostööd. Selle edukus sõltub ajaplaneerimisest ja sihtrühmade kaasamisest.

Eneseanalüüsi koostamisel saab abiks võtta alljärgneva nimekirja. Sellest lähtumine aitab eneseanalüüsi protsessi kvaliteetselt läbi viia.

1. Planeerimine ja koostöö

- Kooli meeskond (õpetajad, juhtkond, õppijad, lapsevanemad) on teadlikud eneseanalüüsi tegemise eesmärgist ning sellest, millal see aset leiab.
- Koolipere on teadlik, kuidas juhtmeeskonnas on jaotatud vastutus ja rollid ning millega tegeleb protsessi eestvedaja.
- Loodud on koostöine ja avatud õhkkond, mis toetab ühist eesmärgistamist ja analüüsimist. Iga mõte on kuulamist väärt.
- Kooli juhtmeeskonna liikmete tööülesanded ja tegevused on üle vaadatud ning neile on selleks perioodiks võimaldatud eneseanalüüsi kirjutamiseks aega.

2. Huvirühmade kaasamine

- Kõik huvirühmad, keda eneseanalüüsi tegemisse kaasatakse, on määratletud.
- Kokku on lepitatud, mis viisil ning millises etapis on erinevatelt sihtrühmadelt tagasiside kogutud.
- Mentori olemasolul on olemas selged kokkulepped, millal ja kuidas mentorit protsessi kaasatakse.

3. Andmete kogumine ja analüüsimine

- Eneseanalüüs põhineb objektiivsel uurimisel, mitte tunnetusel. Vastuseid otsitakse küsimustele „miks?” ja „kuidas?”.
- Iga eneseanalüüsi juurde pandud infograafik ja/või tõendid on analüüsitud. Selgelt on aru saada, milliseid tõendeid ja miks just neid on kasutatud.

4. Tugevused ja parendustegevused

- Kõik tugevused ja parendustegevused on seotud eelnevalt suuniste juurde kirjutatud analüüsiga.

Kokkuvõttes on eneseanalüüsi tegemisel oluline mõelda, et selle protsessi eesmärgiks ei ole kontrollida seda, kui hästi käesoleval hetkel koolis asjad on, vaid kuidas on võimalik paremini edasi liikuda. Eneseanalüüsi tegemine on mahukas ettevõtmine ning sellel on mõtte ainult siis, kui selle põhjal selguvad olulised ja suure mõjuga eesmärgid ning tegevused tulevikuks. Juhul, kui tõendeid ei ole või ei osata neid kasutada, siis see ongi hetkeolukord ja selle kirjeldamist eneseanalüüsi aruandes ei pea kartma. Selle info põhjal on võimalik hindamisekspertidel omakorda soovitusi anda või siis planeerida tulevikuks ühe parendustegevusena, mis on kooli jaoks olulised tõendid ja kuidas neid edaspidi koolis pidevalt seirata.

2 Eneseanalüüsi aruande koostamine

Eneseanalüüs koosneb

- 1) üldosast
- 2) kriteeriumite ja suuniste lõikes tehtavast analüüsist.

Eneseanalüüsi vormi näidis on koolide jaoks kättesaadav dokumendi lõpus (osas 2.4).

Alljärgnevalt on välja toodud, milliseid teemasid käsitleb kool eneseanalüüsi üldosas, ning kuidas kriteeriume ja suuniseid analüüsida. Kriteeriumide ja suuniste analüüsi juurde on lisatud ka näited koos küsimustega.

2.1 Üldosa

Üldosas toob kool välja peamise taustinfo ning kooli iseloomulikud ja eripärased tunnused, mis aitavad eneseanalüüsis välja toodud infot ja andmeid lugejail konteksti seada.

Kooli lühitutvustus sisaldab ülevaadet kooli struktuurist, peamist informatsiooni õppijate ja koolipersonali kohta, kooli missiooni ja visiooni ning väärtuste ära nimetamist ja viiteid peamistele dokumentidele.

Üldosas kirjeldatakse lühidalt ka eneseanalüüsi koostamise protsessi. Oluline on välja tuua kõik olulisemad tegevused, mis on läbi viidud:

- kuidas koguti ja analüüsiti tõendeid?
- kes ja kuidas olid protsessi kaasatud, sh mentor?
- kuidas oli planeeritud töö meeskonnas? Mis läks hästi ning mida saaks järgmisel korral teha paremini?

2.2 Analüüs kriteeriumite ja suuniste lõikes

Eneseanalüüsis analüüsitakse kooli tegevust lähtudes kvaliteedikriteeriumitest ja nende suunistest.

Analüüsi läbiviimise kirjeldus ja eneseanalüüsi kirjutamise head näited on koolide eneseanalüüsi kirjutamise toetamiseks välja toodud dokumendis „*Eneseanalüüsi head näited*”.¹

Kriteeriumide ja suuniste analüüsimisel on abiks tõendite kasutamine. Koolil on võimalik kasutada nii riigi kui ka kooli tasandi tõendeid. Iga kriteeriumi ja suunise juures toodud tõendite loetelu on **soovituslik**. See tähendab, et koolil on võimalik valida, milliste tõenditega soovitakse eneseanalüüsis esitatud seisukohti tõendada.

Riigi poolt arendatud vahenditest saab kool kasutada **lähtetaseme, tasemetööde, üldpädevuste, e-ülesannete ja diagnostilisi** teste. Nimetatud testid aitavad koolidel näidata, et seiratakse regulaarselt ja süstemaatiliselt laste ainealaste teadmiste ja üldpädevuste arengut. Seire tulemused aitavad kavandada õppetööd nii õpilase, klassi kui ka õppekava tasandil. Mõõtevahendite kasutamine võimaldab pidevat analüüsi ja toetab parenduste tõendus põhise planeerimist.

Tõenditena on võimalik kasutada ka **õppijate, õpetajate ja lastevanemate rahulolu küsitluste tulemusi**. Rahulolu küsitluste tulemuste muutusi võiks analüüsida aastate lõikes. See võimaldab eristada täpsemalt, millistes rahulolu aspektides toimuvad negatiivsed või positiivsed muutused. Neist lähtuvalt on koolil võimalik järgmise sammuna analüüsida muutuste võimalikke põhjuseid.

¹ Dokument on uuendamisel

Õppeasutuse tasandil saab tõenditena kasutada **kooli dokumente, nagu arengukava, õppekava, hindamisjuhend jms**. Koolil on võimalus analüüsida, kuidas kriteeriumides kirjeldatu väljendub koolisisestest dokumentides.

Täpsemad näpunäiteid, kuidas tõendeid kasutada ja millega nende tõlgendamisel arvestada asuvad „Tõendite kasutamise meespeas”.

Kuna erinevad kriteeriumid ja suunised on seotud, siis võib olla asjakohane samade tõendite kasutamine mitme erineva kriteeriumi all. Siiski palume ühte teemat analüüsida selleks kõige sobivamas kohas, et vältida analüüsis liigseid kordusi. Vajadusel saab tekstisiselt viidata eelnevalt kirjutatud infole ja tõenditele, mis kohaldub mitmes erinevas kohas.

Iga kriteeriumi analüüsi tulemusena tuleb tõendus põhised välja tuua kõige olulisemad tugevused, kitsaskohad ja võimalikud parendustegevused.

Tugevused on eelnevast analüüsist tulenevad head tavad, praktikad, uudsed lahendused jne, mis on andnud soovitud tulemusi kooli eesmärkide saavutamisel.

Kitsaskohad on eelnevast analüüsist tulenevad probleemid, mis on takistuseks kooli eesmärkide täitmisel. Näiteks, „*õppekava arendamise protsessi ei ole kaasatud õppijaid*”.

Parendustegevused on tegevused, mis lähtuvad eelneva analüüsi tulemusel tuvastatud tugevustest ja kitsaskohtadest. Parendustegevused aitavad kitsaskohti ületada, tugevusi kinnistada ja õppeasutust edasi arendada. Parendustegevuste kirjeldamisel lähtuge nendest tegevustest, millel on iga õppija arengule kõige suurem mõju.

2.3 Hea eneseanalüüsi tunnused

Hea eneseanalüüs on analüütiline ja tõendus põhine, arengule orienteeritud, asjatundlik ning korrektselt vormistatud. Hea eneseanalüüs on läbi viidud avatult ja koostöiselt.

Hea eneseanalüüsi tunnused:

1. **analüütiline ja tõendus põhine.** Eneseanalüüsi aruanne tugineb kvaliteedikriteeriumide kirjalikule lahti mõtestamisele. Hea analüüsi keskmes on see, kuidas kool võimestab iga õppija arengut ning aitab kujundab koostöist õppekeskkonda. See põhineb tõendus põhised tegevuste ja tulemuste analüüsimisel ja pideval analüüsil: „tean ja kontrollin, kas väide peab paika”, mitte „usun, et asjad on nii”. Eneseanalüüs aitab välja tuua peamised tugevused, kitsaskohad ning planeerida vastavad parendustegevused. Analüüsis on välja toodud eesmärkide, tegevuste ja tulemuste seoseid. Tekst on loogiline ja kergesti

jälgitav. Iga tugevus ja kitsaskoht tuleneb analüüsist. Eneseanalüüsis sisalduv info on usaldusväärne.

2. **arengule orienteeritud.** Eneseanalüüsi aruanne lähtub pideva parendamise põhimõtetest (planeeri, katseta, kontrolli, tegutse). Parendustegevused tulenevad analüüsist, on konkreetsed, mõõdetavad, kokkuleppelised, saavutatavad ja ajastatud.
3. **korrektne ja asjatundlik.** Eneseanalüüsi aruandes kasutatud terminid on korrektsed. Aruande vormistus on korrektne, kasutatud on ühtset kirjatüüpi, laadi, reavahet ning loendust. Tabelitele on lisatud selgitused ja lühendid on lahti kirjutatud. Tabeleid selgitavad tekstid on analüütilised mitte kirjeldavad. Leheküljed on nummerdatud ja sisukord lisatud. Õigekiri on kontrollitud. Aruandesse lisatud hüperlingid töötavad. Kontaktandmed on kontrollitud.
4. **selge ja konkreetne.** Eneseanalüüsi koostamisel tasub meeles pidada, et tekst peab olema arusaadav ja loetav kõikidele lugejatele, sh kooliväliste sidusrühmadele. Kirjutamisel on oluline eristada olulist vähemolulisest, seega võiks analüüsi aruande pikkusesse suhtuda kriitiliselt.
5. **valminud koostöös.** Eneseanalüüsi on hea tava kohaselt kaasatud õpetajad, õppijad, pidaja ja muud kogukonna esindajad. Eneseanalüüsis kajastub erinevate sihtrühmade tagasiside.
6. **põhineb avatusel.** Eneseanalüüs lähtub avatust ja ausast analüüsist arvestades kooli antud hetkeolukorda.

2.4 Eneseanalüüsi näidisvorm

[Kooli eneseanalüüsi näidisvorm](#)